

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಾತ್ರ

ಡಾ.ಮಂಜುಳ ಎ.ಸಿ.¹

ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಾನವನ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪ್ರಜೆಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಮಾಜದ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರಕಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

1887ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಎಂ.ಶಾಮರಾವ್ ಅವರಿಂದ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಬ್ಬರು ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಕ್ಷರತೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದರು. 1890ರ ವೇಳೆಗೆ 109 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು, ಕೃಷಿಕರು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನ ಸೆಳೆದು 1889ರಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 20 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು. 1893ರ ವೇಳೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು, ಮೈಸೂರು ಪುರಸಭೆಯು 40 ರೂಪಾಯಿಯ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. 1902ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 66 ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು, 1905ರಿಂದ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಸರ್ಕಾರವು 1910ರಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರು. 1912ರ ನಂತರ ಕಡ್ಡಾಯ ಮತ್ತು ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟಿತು. ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ, ಕಲಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೀಡಿದವರು

¹. ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ

ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಎಂ.ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು. “ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೇವಲ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ” ಎಂದ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಫಲವಾಗಿ 1912ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಾದ್ಯಂತ 7,000 ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಾವಿರಾರು ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾರತದ ಸಮಗ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ 14 ರಚನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು ಅದರಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದವು. 1919ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ವಯಸ್ಕರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬಹುದೆಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬೆಂಗಳೂರು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕೈದಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿತು ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೈದಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಿತು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ತೊಡಗಿ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳು ರದ್ದಾದವು. ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲು ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅತಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ “ಡೇನಿಯಲ್ ವಿಧಾನ”ದಿಂದ ಕಲಿಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳ ಇಳಿಕೆಯಿಂದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಸಮಿತಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು.

1940ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು “ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಸೆಟ್ಲೆಮೆಂಟ್” ಎಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನು ತೆರೆಯಿತು. ಅದರ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ “ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕು” ಎಂಬ ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯದೊಂದಿಗೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗೆ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. 1940ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘದವರು ಮೈಸೂರು ನಗರದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಾಗ 600ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಎನ್.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ವಯಸ್ಕರ ಮನಶಾಸ್ತ್ರ ತರಗತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದರು. ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ

ಕುರಿತು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಮೈಸೂರು ನಗರದ ಅನೇಕ ಬಡಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ತರಗತಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರಸಭೆಯು ತನ್ನ ಸಹಾಯಹಸ್ತ ನೀಡಿತು. ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಮಂದಿರಗಳು, ಗರಡಿಗಳು, ಅಂಜುಮಾನ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಮಸೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಒಟ್ಟು 470 ವಯಸ್ಕರು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗೆ ದಾಖಲಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ 197 ಮಂದಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದರು. ಹೀಗೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಈ ಒಂದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಳುವಳಿಯನ್ನೇ ರೂಪಿಸಿತು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ 300ರೂಪಾಯಿ ಅನುದಾನ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಒಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಹಲವು ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡುಗಳು, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ವಯಸ್ಕರ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಆಸಕ್ತರಾದರು. ಭದ್ರಾವತಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಅಕ್ಷರವನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಂತೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ನೆರವನ್ನು ಕೋರಿದರು. ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು “ಮೈಸೂರು ನಗರ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು” ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಉಪಕುಲಪತಿಗಳು ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಇಡೀ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಿತು.

1941ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉತ್ಸಾಹಿ ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವಕರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆ ಖಾಸಗಿ ಸಮಿತಿಯೇ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿ. ಈ ಸಮಿತಿಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ಅವರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಜಿ.ಈಗಲ್‌ಟನ್ ಅವರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ

ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಸಮಾಜ ಸೇವಕರು ಜೊತೆಗೂಡಿದರು. ನ.ಭದ್ರಯ್ಯ, ಸಾಹುಕಾರ್ ಚನ್ನಯ್ಯ, ಟಿ.ಮರಿಯಪ್ಪ ಮುಂತಾದವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ 5000/-ರೂ.ಗಳನ್ನು ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೀಡಿತು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ರಾಜ್ಯದ ಹಲವಾರು ಕಡೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಎರಡು ಹೊಸ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಆ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು “ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆ” ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಯಿತು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ ವಯಸ್ಕರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿತು. ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಕರನ್ನು ಅಕ್ಷರಸ್ಥನಾಗಿ ಮಾಡಲು 108 ಗಂಟೆಗಳ ಅವಧಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕನಿಷ್ಠ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಯಿತು. ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಕನಿಗೆ ಅಕ್ಷರಸ್ಥನಾಗಲು ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿ ಮುಂದಿನ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳ ಯೋಜನೆಯ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಮೈಸೂರು ಷೇಲ್‌ಬಿ ಲಿಟರೇಟ್ ಎಂಬ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿಯು ಹೊಸದಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿತವರಿಗಾಗಿ ನವೆಂಬರ್ 11, 1942ರಲ್ಲಿ ‘ಬೆಳಕು’ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಅಂದು ದೀಪಾವಳಿಯಾಗಿದ್ದು ‘ಅಜ್ಞಾನವೇ ಕತ್ತಲು ಜ್ಞಾನವೇ ಬೆಳಕು’ ಎಂಬ ಧ್ಯೇಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಬೆಳಕು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಎಸ್.ವಿ.ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಎರಡು ಪುಟದ ಕ್ರೌನ್ ಆಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಳಕು ಪತ್ರಿಕೆ, ಮೈಸೂರಿನ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯ ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ನವ ಸಾಕ್ಷರರು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಓದುಗರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದು, ದೇಶವಿದೇಶದ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚಾರಗಳು, ಬೇಸಾಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಖಾಯಂ ಅಂಕಣಗಳು ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು, ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಸರಳ ಪದ್ಯಗಳು, ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

1941ರಿಂದ ನವಸಾಕ್ಷರರಿಗಾಗಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಕಥೆಗಳು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳು, ವೈದ್ಯಕೀಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಹ ಲೇಖನಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಸರಳವಾದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದವು. 1943ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಕೆಯು

ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿಯು ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ 80,000/-ರೂಗಳು ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಆಯ್ದು ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಸರ್ಕಾರವು ಎಂದಿನಂತೆ 20,000/- ರೂಗಳ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 1133 ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಗತಿಗಳು, 318 ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. 1944ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿಯು ಒಟ್ಟು 2078 ಸಾಕ್ಷರತಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ 2950 ವಯಸ್ಕರನ್ನು ಸಾಕ್ಷರರನ್ನಾಗಿಸಿತು. 425 ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು 63 ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಸರ್ಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಹಾಯಧನ 20,000/- ದಿಂದ 30,000/- ರೂಗಳಿಗೆ ಏರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ರೂ.1,44,000/- ಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯಧನವಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿಗೆ ನೀಡಿತು. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ ಭರದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಮುಂದಿನ 5 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 4 ಲಕ್ಷ ವಯಸ್ಕರನ್ನು ಸಾಕ್ಷರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿತು.

1945ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಚಾರ ಸಮಿತಿ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಜೊತೆಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ, ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆ, ಗ್ರಾಮ ಕಲೆಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ, ವಿದ್ಯಾಪೀಠಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಸಂಶೋಧನಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿತು. 1946ರಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚ ಎಂಬ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು. 64 ಪುಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕ್ರೌನ್ ಅಷ್ಟದಳದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ “ರೀಡರ್ಸ್ ಡೈಜೆಸ್ಟ್” ಮಾದರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಪಂಚ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಲೇಖನಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ರೀಡರ್ಸ್ ಡೈಜೆಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಾದ ನವನೀತ್‌ನಲ್ಲಿನ ಅನುವಾದಿತ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಗಣ್ಯರು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದಲ್ಲದೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮತ್ತು ಮಾದರಿ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರಾಗಿದ್ದ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರ ಹಾಗೂ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಫಲವಾಗಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ಕುಲಪತಿಗಳು ನಡೆಸಿದ ಅಕ್ಷರ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಯುವಜನರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಸೇರಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರಗತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ನಡೆದ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಗತಿ

ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರದ ನಂತರ ಮೈಸೂರಿನ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅನೇಕ ಜನರು ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ನಂಜರಾಜ ಅರಸು ಪಿ.ವಿ ಮತ್ತು ಎಸ್.ಆರ್. ಚಂದ್ರರಾಜ ಅರಸು (ಸಂ), ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ – ಒಂದು ದರ್ಶನ, ಮೈಸೂರು, 1996, ಪು. 124,
2. ರಜತಾದ್ರಿ ಎಸ್. "ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ" (ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ) ರಾಜ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು, ಪು. 12.
3. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ ಆಫ್ ದಿ ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಇನ್ ಹೈನೇಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಮಹಾರಾಜ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್, 1920, ಪು. 1.
4. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ ಆಫ್ ದಿ ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಇನ್ ಹೈನೇಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಮಹಾರಾಜ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್, 1920, ಪು.6.
5. ಮೈಸೂರು ಅಡ್ವಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ವರದಿ. 1925–26, ಪು. 88.
6. ಮೈಸೂರು ಅಡ್ವಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್. 1928–29, ಪು. 88,
7. ಮೈಸೂರು ಅಡ್ವಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್. 1937–38, ಪು. 127.
8. ತುಕಾರಾಮ್ ಎಸ್. (ಸಂ) "ಸಾಕ್ಷರ ದಾರಿಯ ಸಾವಿರ ಹೆಜ್ಜೆ" ರಾಜ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು 2000, ಪು.14.